

no. 8 (2014): 204–208. https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2014-8_0-pages-204_208.pdf
Druker, P. F. *Praktika menedzhmenta* [Management Practice]. Moscow: Vilyams, 2000.
Krymskyi, S. B. *Zapyty filosofskyykh smysliv* [Philosophical Questions]. Kyiv: PARAPAN, 2003.
Meskon, M. Kh., Albert, M., and Khedouri, F. *Osnovy menedzhmenta* [Fundamentals of Management]. Moscow: Delo, 1992.
Prokhorova, V. V., and Chobitok, V. I. *Upravlinnia potentsialom konkurentospromozhnosti pidpriemstv na zasadakh kontrolinhu* [Management of the Potential of Com-

petitiveness of Enterprises on the Basis of Controlling]. Kharkiv: UIPA, 2012.
Prokhorova, V. V., Protsenko, V. M., and Chobitok, V. I. *Formuvannia konkurentnoi stratehii pidpriemstv na zasadakh innovatsiino-spriamovanoho investuvannia* [Formation of a Competitive Strategy of Enterprises on the Basis of Innovative Investment]. Kharkiv: UIPA, 2015.
Voronkova, V. H. *Filosofia hlobalizatsii: sotsioantropologichni, sotsioekonomichni ta sotsiokulturni vymiry* [The Philosophy of Globalization: Socio-anthropological, Socio-economic and Socio-cultural Dimensions]. Zaporizhzhia: Vydavnytstvo ZDIA, 2010.

УДК 338.48: 338.27
JEL: C67; P25; Z30
DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2022-6-151-157>

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ОЦІНЮВАННЯ ТУРИСТИЧНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

©2022 ЯКОВЕНКО В. С., КУЧЕРЕНКО С. К.

УДК 338.48: 338.27
JEL: C67; P25; Z30

Яковенко В. С., Кучеренко С. К. Методичні аспекти оцінювання туристичної інфраструктури України

У статті наведено систему та процедуру оцінювання розвитку туристичної інфраструктури України. Концептом дослідження виступила система теоретичного, аналітичного та модельного базису дослідження, які, своєю чергою, складаються з п'яти блоків: теоретичного, блоку узагальнення, аналітичного, блоку результатів та блоку рішень. На теоретичному рівні дослідження встановлені ключові терміни й обґрунтовано використання методів дослідження туристичної інфраструктури України. На рівні узагальнення обґрунтовано ключові показники функціонування туристичної інфраструктури, виділено транспортну, житлову, харчову складові та складову забезпечення реалізації подорожей. Кожна з цих груп налічує низку показників, які наведені в офіційних джерелах. З використанням цих показників, відповідно до складових інфраструктури, запропоновано індикативні показники, які розраховуються як узагальнюючі. Аналітичний блок виокремив методи кількісного та якісного аналізу, завдяки чому було отримано відповідні результати. Щодо кількісних методів, у дослідженні запропоновано використання графоаналітичного методу, методу нелінійного прогнозування, нейромережевого прогнозування та методу інтегрального оцінювання. Серед якісних методів пропонується використання методів нечіткої логіки для оцінювання ступеня задоволеності споживачами рівня туристичної інфраструктури України. Блок результатів акумулює результати за кількісними та якісними методами, і на цьому етапі формуються оцінки відповідних рішень. Блок управлінських рішень накопичує в собі обґрунтовані рішення, які базуються на результатах дослідження розвитку туристичної інфраструктури. Запропонована система оцінювання туристичної інфраструктури з використанням економіко-математичних методів туристичного потоку надала можливість проведення системного аналізу туристичної інфраструктури країни для більш виважених і точкових управлінських рішень щодо підвищення ефективності використання туристичної інфраструктури та поліпшення якості надання туристичних послуг.

Ключові слова: туристична інфраструктура, інтегральні показники, транспортна інфраструктура, нейронні мережі, туристичний потік.

Рис.: 4. **Формул:** 3. **Бібл.:** 10.

Яковенко Владислав Сергійович – кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (просп. Гагаріна, 72, Дніпро, 49010, Україна)

E-mail: vladislavyakovenko@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6325-8426>

Researcher ID: <https://publons.com/wos-op/researcher/2005803/vladyslav-iaakovenko/>

Кучеренко Сергій Костянтинівич – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки, підприємництва та управління підприємствами, Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара (просп. Гагаріна, 72, Дніпро, 49010, Україна)

E-mail: sergey151k@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1501-1947>

Researcher ID: <https://publons.com/wos-op/researcher/2013795/sergij-kucherenko-sk-kucherenko/>

UDC 338.48: 338.27
JEL: C67; P25; Z30

Iakovenko V. S., Kucherenko S. K. The Methodical Aspects of Evaluating of the Tourist Infrastructure of Ukraine

The article presents the system and procedure for assessing the development of tourism infrastructure in Ukraine. The conception of the study was the system of theoretical, analytical and model basis of research, which, in turn, consist of five blocks: theoretical, block of generalization, analytical, block of results and block of decisions. At the theoretical level of the study, key terms have been defined and the use of methods for research of the tourism infrastructure of Ukraine is substantiated. At the level of generalization, key indicators of the functioning of the tourism infrastructure are substantiated; the transport, housing, food and travel sales components are highlighted. Each of these groups has a number of indicators that are provided in official sources. Using these indicators, in accordance with the components of the infrastructure, indicative indicators are proposed, which are computed as generalizing ones. The analytical block distinguished the methods of quantitative and qualitative analysis, thanks to which the corresponding results were obtained. Regarding quantitative methods, the

study proposes the use of graphoanalytical method, nonlinear forecasting method, neural network forecasting, and the method of integral evaluation. Among the qualitative methods, it is proposed to use fuzzy logic methods to assess the degree of customer satisfaction with the level of the tourism infrastructure of Ukraine. The block of results accumulates results by quantitative and qualitative methods, and at this stage estimations of relevant decisions are formed. The block of managerial decisions accumulates reasonable decisions based on the results of the study of the development of tourism infrastructure. The proposed system of assessment of tourism infrastructure using economic and mathematical methods of tourist flow provided an opportunity to carry out a systematic analysis of the country's tourism infrastructure for more balanced and targeted managerial decisions to increase the efficiency of tourism infrastructure use and improve the quality of tourist services.

Keywords: tourism infrastructure, integral indicators, transport infrastructure, neural networks, tourist flow.

Fig.: 4. **Formulae:** 3. **Bibl.:** 10.

Iakovenko Vladyslav S. – PhD (Economics), Associate Professor of the Department of Economics, Entrepreneurship and Enterprise Management, Oles Honchar Dnipro National University (72 Haharina Ave., Dnipro, 49010, Ukraine)

E-mail: vladislavyakovenko@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6325-8426>

Researcher ID: <https://publons.com/wos-op/researcher/2005803/vladyslav-iakovenko/>

Kucherenko Serhii K. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics, Entrepreneurship and Enterprise Management, Oles Honchar Dnipro National University (72 Haharina Ave., Dnipro, 49010, Ukraine)

E-mail: sergey151k@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1501-1947>

Researcher ID: <https://publons.com/wos-op/researcher/2013795/sergij-kucherenko-sk-kucherenko/>

Якісна, стратегічна діяльність туристичної сфери є неабиякою запорукою успішної країни. Наявність місць для відпочинку, оздоровлення або ж спокійного єднання з природою вабить місцевих і приїжджих. Більше того, за оцінками експертів, туристична діяльність була віднесена до списку найбільш популярних напрямів діяльності людей. Саме вона стає значущим економічним вектором для розвитку країни.

Концептуальні завдання туристичної інфраструктури перебувають на етапі вивчення. Вони зацікавили та наштовхнули на дослідження, результатом яких є низка робіт українських науковців, таких як: В. Кифяк, П. Пуцентейло, Т. Ткаченко, В. Цибух. Дослідження цієї теми в розрізі міжгалузевого комплексу для створення турів запропонувала М. Орлова [1]. Специфіка розвитку туристичної інфраструктури відображена й у наукових працях іноземних вчених, таких як: Дж. Джафарі, В. Говарецькі, А. Александров, Г. Харріс, Дж. Боуен, Дж. Рітчі, Н. Реймерс та ін.

Однак, незважаючи на жвавий науковий інтерес учених, все ж існує низка невирішених питань, які стримують розвиток вітчизняного туризму. Йдеться про такі проблеми, як недосконалість нормативно-законодавчої бази в галузі туризму, відсутність коштів на фінансування реконструкції існуючих і будівництва нових туристичних об'єктів, низька якість шляхів, надзвичайно висока вартість відпочинку, а головне – створення потреби до споживання українських туристичних послуг. Тому комплексне вирішення ключових проблем туризму потребує також аналізу та розробки системи оцінювання поточного стану розвитку туризму. Саме такий підхід дозволить обґрунтовано приймати управлінські рішення щодо поліпшення якості туристичних послуг.

Метою дослідження є сформулювати та обґрунтувати методичні аспекти оцінювання туристичної інфраструктури України.

Методи, які були використані в дослідженні: системний аналіз, графоаналітичний метод, нейромережевий метод, статистичні методи, узагальнення, порівняння, аналіз і синтез.

Серед основних досліджень з оцінювання туристичної інфраструктури слід відмітити такі: Є. Богданов запропонував оцінювання величини й ефективності туристичного потоку, що потребує збору показників, виокремлення змінних і зведення їх до вартісного виміру. А. Дроздов розподілив туристичну сферу на дві групи: природні та культурні ландшафти; засоби й умови здійснення турів. Для них критеріями оцінки встановлено: привабливість, походження, унікальність; сприятливі та несприятливі компоненти для здійснення турів. Визначено кількісну оцінку інфраструктури та її перехід з якісної. Однак дослідження має обмеженість параметрів оцінювання, тому не повною мірою задовольнить споживача. Є. Колобовський склав алгоритм проведення оцінки, який базується на аналітичних дослідженнях і логічних висновках, а також запропонував низку критеріїв оцінки туристичної інфраструктури, однак у дослідженні присутня обмеженість параметрів оцінки. Ю. Худенький запропонував бальну оцінку туристичного потенціалу території, виокремив компоненти оцінки, суб'єкт оцінки, кориговані коефіцієнти, що визначають привабливість об'єктів. Разом із цим, виникла складність в отриманні оперативної інформації для проведення оцінювання.

Незважаючи на наявність низки професійних досліджень розвитку туристичної інфраструктури, думки авторів суттєво різняться не тільки в понятійно-категоріальному апараті дослідження, а й у систематизації та застосуванні аналітичних методів під час встановлення результатів оцінювання розвитку туристичної інфраструктури.

Розвиток будь-якої системи – це складний процес, який враховує велику кількість факторів. Для

цілісної оцінки необхідно встановити структурні елементи, зв'язки між ними та дослідити їх взаємодію. Ключові етапи дослідження туристичної інфраструктури можна представити у вигляді багатоступінчастого процесу. Так, пропонується використання теоретичного, аналітичного та модельного базисів, які реалізовані в концептуальній схемі дослідження, що складається з п'яти блоків: теоретичного, блоку узагальнення, аналітичного, блоку результатів та рішень (рис. 1) [2; 3; 4, с. 10–41].

Рис. 1. Концептуальна схема дослідження туристичної інфраструктури

У першому блоці встановлюється категоріально-понятійний апарат дослідження. Так, найбільш універсальне тлумачення туризму набуло популярності серед усіх країн – членів ВТО, а саме: під туризмом розуміють діяльність людей, які мандрують і перебувають у місцях, що знаходяться за межами їх звичайного середовища протягом періоду не більше 1 року поспіль, з метою відпочинку, оздоровлення тощо.

До об'єктів туристичної інфраструктури належать готелі, інші об'єкти, призначені для надання послуг з розміщення, заклади харчування, курортні заклади, перелік яких визначається центральним органом виконавчої влади, який відповідає за дотримання державної політики в цій галуззі [5]. Зазначені категорії визначаються Кабінетом Міністрів України.

Відповідно до ЗУ «Про туризм» суб'єктами туристичної діяльності є підприємства, установи, організації, незалежно від форм власності, фізичні особи, що зареєстровані в установленому чинним

законодавством України порядку і мають ліцензію на здійснення діяльності, пов'язаної з наданням туристичних послуг. Останні визначаються як кінцевий продукт діяльності туристичного підприємства в напрямку задоволення відповідних потреб населення, що виникають у вільний час – відпочинок, екскурсії, подорожі [5].

Також встановлено, що туристична інфраструктура – це сукупність різних суб'єктів туристичної діяльності (власників готелів, туристичних комп-

лексів, кемпінгів, мотелів, пансіонатів, підприємств харчування, транспорту, закладів культури, спорту тощо), які забезпечують прийом, обслуговування та перевезення туристів [4, с. 234]. В. Смолій, Т. Сокол, К. Кривега надали своє визначення туристичної інфраструктури, причому найбільш точно визначив її останній дослідник: «це комплекс видів діяльності, які виконуються заради створення бази для реалізації туристичних послуг; поєднання організаційних структур із нормативно оформленими процедурами, що дозволяють суб'єктам туристичної діяльності функціонувати та взаємодіяти між собою, регулювати відповідні потоки, наприклад матеріальні, фінансові, інформаційні [6, с. 120]».

Другий блок є узагальнюючим і систематизує знання про категорію, що досліджується. У ній встановлено низку показників, які характеризують розвиток туристичної інфраструктури. Для уникнення необґрунтованості значень показників пропонується спиратися на дані Державної служби статистики. Від-

повідно до прийнятого в дослідженні визначення поняття «туристична інфраструктура» проведено групування цих показників за векторами дослідження, виокремлені вектори – це транспортна інфраструктура, житло, харчування, забезпечення реалізації подорожі (рис. 2).

Для «згортання» абсолютних показників, які формують динаміку розвитку туристичної інфраструктури, пропонується використання однойменних інтегральних показників за наведеними групами, що базуються на адитивній моделі, а також узагальненого інтегрального показника «розвиток туристичної інфраструктури», який визначений мультиплікативною моделлю.

В аналітичному блоці формуються система методів, яка дозволяє кількісно та якісно оцінити розвиток туристичної інфраструктури. На кількісному рівні пропонується використання низки методів:

- ✦ графоаналітичний метод – в основі якого закладено кількісну оцінку та візуальну інтер-

претацію 25 показників з абсолютними значеннями, згідно з даними Державної служби статистики;

- ✦ статистичні методи, які дозволяють проаналізувати динаміку значень показників туристичної інфраструктури;
- ✦ метод інтегрального оцінювання полягає в узагальненні (об'єднанні) інтегральних показників туристичної інфраструктури в один показник розвитку туристичної інфраструктури;
- ✦ нейромережеве прогнозування здійснюється шляхом формування архітектури нейронної мережі та навчання її навчальною та тестовою вибірками. Завдяки якісному навчанню, яке забезпечується оптимальною архітектурою мережі, стає можливим найбільш точно прогнозування туристичного потоку в Україні.

На якісному рівні пропонується використання методу нечіткої логіки для встановлення ступеня за-

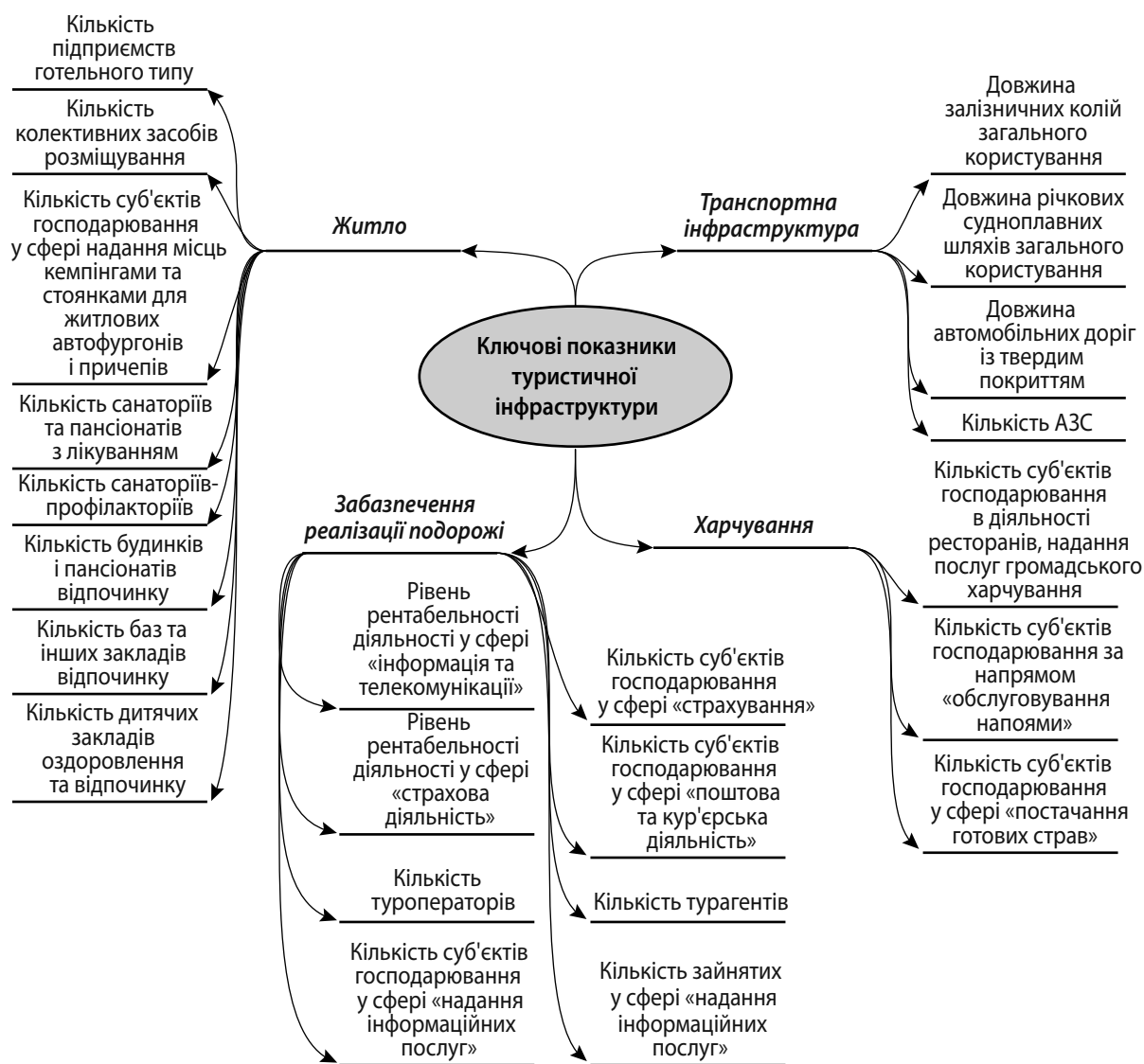

Рис. 2. Групування показників туристичної інфраструктури

доволеності туристичних потреб громадян. На вході лінгвістичні змінні представлені якісними оцінками інтегральних показників транспортної інфраструктури, житла, харчування та забезпечення реалізації подорожі. Спираючись на них, формується база правил, вихідними значеннями якої є показник «ступінь задоволеності туристичних потреб громадян».

Враховуючи багатогранність показників та їх динаміку, доволі складно встановити рівень розвитку інфраструктури України, тому пропонується використання інтегральних показників для формування групового показника (згідно з рис. 2), а також загального показника розвитку туристичної інфраструктури.

На основі вищенаведених показників сформуємо інтегральні показники кожної групи, а саме: транспортна інфраструктура, житло, харчування та забезпечення реалізації подорожі, де показники, що характеризують їх, об'єднані в одну таблицю й аналізуються в межах часових рядів.

Через неодноманітність складових головного показника потрібно провести нормалізацію всіх показників групи; це змінить масштаб значень вхідної вибірки так, щоб усі значення не мали розмірності.

Для здійснення нормалізації показників необхідно визначити його тип – стимулятор або дестимулятор. Проаналізувавши всі показники, виявлено, що серед відібраних категорій дестимулятори відсутні, тому до всієї бази даних можна застосувати формулу нормалізації:

$$I_{i,j} = \frac{X_{i,j} - X_{\min,j}}{X_{\max,j} - X_{\min,j}}, \quad (1)$$

де $I_{i,j}$ – нормалізоване значення поточного i -го показника, $j = 1, 2, 3 \dots m$ – порядковий номер часового ряду, $i = 1, 2, 3 \dots n$ – кількість показників;

$X_{i,j}$ – поточне значення j -го параметра; $X_{\max,i}$ – найбільше значення i -го параметра за певний період; $X_{\min,i}$ – найменше значення i -го параметра за певний період.

Наступний крок передбачає розрахунок інтегрального показника за однією групою, що зводиться до формули:

$$X_{i,k} = \sum_{j=1}^n P_{i,j,k}, \quad (2)$$

де $X_{i,k}$ – інтегрований показник за i -ю групою ($i \in [1; 4]$) у період k ($k \in [2010; 2018]$);

$P_{i,j,k}$ – нормалізоване значення показника із j -м порядковим номером в i -й групі за k -й період.

Отримані інтегральні показники дають кількісну оцінку змін за складовими туристичної інфраструктури, що відбуваються в досліджуваний період часу. Однак для отримання узагальнювального показника розвитку туристичної інфраструктури (а також його динаміки) використовуємо мультиплікативну модель:

$$X_i = \sum_{j=1}^n r_i \cdot \sum_{k=1}^n P_{i,j,k}, \quad (3)$$

де r_i – коефіцієнт значущості, який зафіксований за кожною із 4 груп.

Відповідно до формули (3) необхідно визначити ваги для кожної з чотирьох груп. Усі 4 групи становлять 100%, або коефіцієнт дорівнює 1, а враховуючи важливість кожної групи, розподілимо їх між собою таким чином: транспортна інфраструктура – 35% (0,35), житло – 35% (0,35), харчування – 20% (0,2), забезпечення реалізації подорожі – 10% (0,1). Із урахуванням цих коефіцієнтів перерахуємо значення й отримаємо узагальнену динаміку розвитку туристичної інфраструктури України.

Туристична інфраструктура сама по собі не має сенсу без певного попиту, тому для комплексності оцінювання розвитку туристичної інфраструктури обґрунтовано проведення моделювання та прогнозування туристичного потоку, який і забезпечить попит і використання туристичної інфраструктури.

Для прогнозування туристичного потоку використаємо сучасний метод прогнозування – нейромережевий. Алгоритм реалізації методу складається із таких етапів:

- ✦ імпорт бази даних;
- ✦ вибір вхідних і вихідних значень та надання їм характеристик;
- ✦ нормалізація даних;
- ✦ визначення навчальної та тестової вибірок;
- ✦ вибір архітектури мережі (кількості шарів і нейронів у них);
- ✦ процес навчання;
- ✦ візуалізація даних і прогнозування за аналізом «що-якщо».

Найбільш значущим у моделюванні є етап побудови архітектури нейронної мережі, яка і формує якість та точність прогнозу. На цьому етапі визначається кількість шарів і число нейронів, що входять до кожного з шарів. На основі методу зворотного розповсюдження помилки провадиться навчання розробленої архітектури нейронної мережі. Також обрано сигмоїдну функцію активації із рівнем крутизни 1,00. Вона дозволяє перейти від бінарних виходів до аналогових нейронів. Запропоновану архітектуру нейронної мережі наведено на рис. 3.

Наступний крок полягає саме в навчанні мережі. Відповідно до рис. 4 встановлено, що запропонована архітектура мережі розпізнала тестову множину на 100%, а навчальну – на 85,71%. Після проведення ряду експериментів із побудови архітектур встановлено, що наведена архітектура має найбільшу якість, тому пропонується її використання при прогнозуванні рівня туристичного потоку.

За допомогою аналізу «що-якщо» можна побудувати прогнозні значення туристичного потоку в Україні на подальші роки.

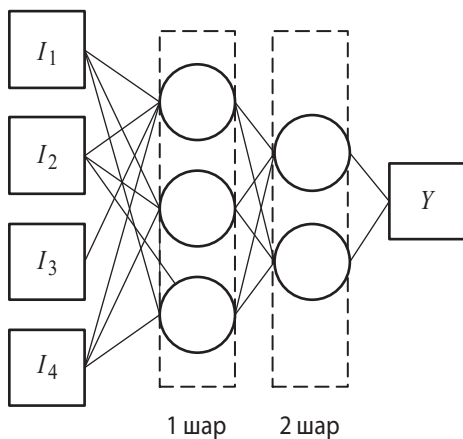

Рис. 3. Графічний вигляд перцептрон для прогнозування рівня туристичного потоку

Відповідно до отриманих результатів прогнозування туристичного потоку в Україні доцільно говорити, що навантаження на туристичну інфраструктуру продовжить своє зростання, тому основним викликом наступних років буде поліпшення якості та кількості інфраструктурних об'єктів суб'єктами господарювання.

Останнім блоком дослідження є блок управлінських рішень. Після визначення ключових проблем розвитку туристичної інфраструктури за допомогою аналізу ключових показників доцільно запропонувати низку рекомендацій щодо поліпшення стану розвитку досліджуваного об'єкта, а саме:

- ✦ розвиток освітніх програм з туризму;
- ✦ підвищення якості інформування потенційних туристів;

- ✦ забезпечення правового захисту відпочиваючих;
- ✦ розширення маршрутів і поліпшення якості транспортних засобів;
- ✦ державне стимулювання суб'єктів туристичної інфраструктури;
- ✦ визначення сучасних потреб туристів та їх забезпечення.

ВИСНОВКИ

Запропонована в дослідженні система оцінювання туристичної інфраструктури дозволила комплексно встановити її сучасний стан і тенденцію розвитку за чотирма складовими: транспортною інфраструктурою; забезпеченням реалізації подорожі; житлом; харчуванням. Сформовано інтегральні показники розвитку кожної складової та розраховано загальний показник розвитку туристичної інфраструктури. Проведений аналіз надав змогу визначити виклики для розвитку туристичної інфраструктури, а отримані пропозиції щодо поліпшення інфраструктури визначили вектори подальших змін у туристичній інфраструктурі. Дослідження є підґрунтям для формування управлінських рішень, які враховуватимуть актуальний стан розвитку туристичної інфраструктури, що дозволить оперативно реагувати на дисбаланс у розвитку складових туристичної інфраструктури країни. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Орлова М. Л. Функціональні складові інфраструктури туризму України. *Геополітика і екогеодинаміка регіонів. Серія «Економіка»*. 2014. Вип. 2. С. 685–692.

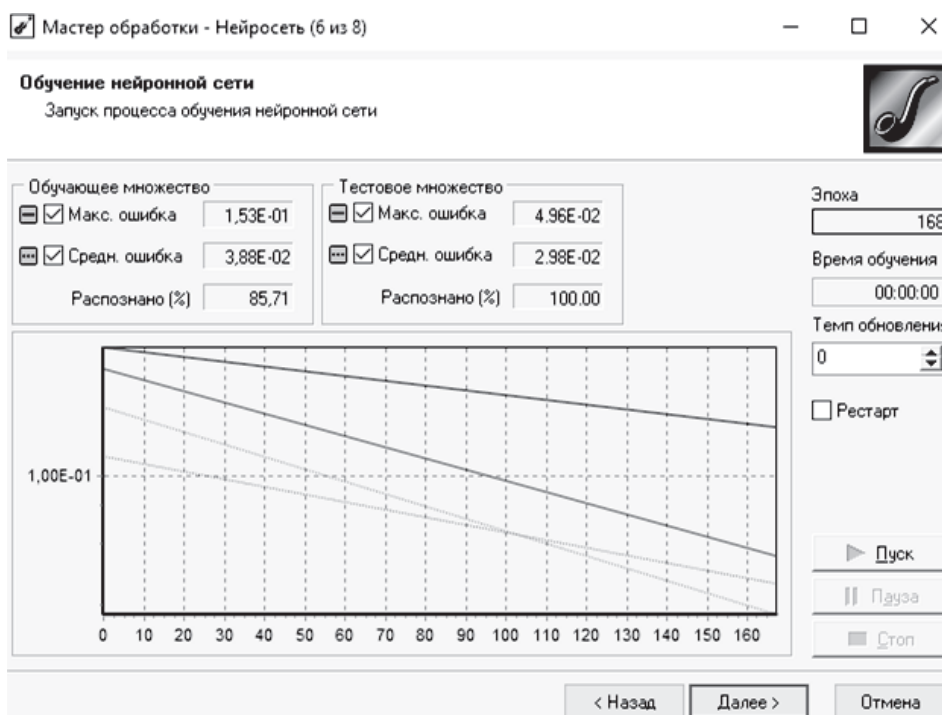

Рис. 4. Процес навчання нейронної мережі (фрагмент аналізу в програмі Deductor)

- URL: <http://geopolitika.crimea.edu/arhiv/2014/tom10-v-2/0125orlova.pdf>
2. Маркіна І. А. Управління безпекою туристичного бізнесу. *Економіка Крима*. 2012. № 1. С. 174–176.
 3. Ключкович Н. Історія та сучасний стан розвитку туристичної інфраструктури в Україні. *Східноєвропейський історичний вісник*. 2017. Вип. 2. С. 93–97.
 4. Кишак В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні : навч. посіб. Чернівці : Книги-XXI, 2003. 300 с.
 5. Закон України «Про туризм» № 324/95-ВР від 15.09.1995 р. (зі змінами та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text>
 6. Кривега К. В. Туристична інфраструктура: поняття та складові. *Гуманітарний вісник ЗДІА*. 2005. Вип. 21. С. 118–124.
 7. Транспорт / Статистична інформація / Економічна статистика (економічна діяльність) // Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
 8. Статистичний збірник «Транспорт і зв'язок – 2018» / за ред. І. Петренко, Київ : Державна служба статистики України, 2019. 154 с.
 9. Туризм / Статистична інформація / Економічна статистика (економічна діяльність) // Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
 10. Діяльність підприємств / Статистична інформація / Економічна статистика (економічна діяльність) / Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

REFERENCES

“Dialnist pidpriemstv / Statystychna informatsiia / Ekonomichna statystyka (ekonomichna diialnist)” [Enterprise Activity / Statistical Information / Economic Statistics (Economic Activity)]. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>

Kliuchkovych, N. “Istoriia ta suchasnyi stan rozvytku turystychnoi infrastruktury v Ukraini” [History and Modern Development of Tourism Infrastructure in Ukraine]. *Skhidnoievropeyskyi istorychnyi visnyk*, no. 2 (2017): 93-97.

Kryveha, K. V. “Turystychna infrastruktura: poniattia ta skladovi” [Tourist Infrastructure: Concepts and Components]. *Humanitarnyi visnyk ZDIA*, no. 21 (2005): 118-124.

Kyfiak, V. F. *Orhanizatsiia turystychnoi diialnosti v Ukraini* [Organization of Tourist Activities in Ukraine]. Chervivtsi: Knyhy-XXI, 2003.

[Legal Act of Ukraine] (1995). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр#Text>

Markina, I. A. “Upravlinnia bezpekoiu turystychnoho biznesu” [Tourism Business Security Management]. *Ekonomika Kryma*, no. 1 (2012): 174-176.

Orlova, M. L. “Funktsionalni skladovi infrastruktury turizmu Ukrainy” [Functional Components of Tourism Infrastructure of Ukraine]. *Heopolityka i ekoheodynamika rehioniv. Seriiia «Ekonomyka»*, iss. 2 (2014): 685–692. <http://geopolitika.crimea.edu/arhiv/2014/tom10-v-2/0125orlova.pdf>

Statystychnyi zbirnyk «Transport i zviazok - 2018» [Statistical Collection "Transport and Communication - 2018"]. Kyiv: Derzhavna sluzhby statystyky Ukrainy, 2019.

“Transport / Statystychna informatsiia / Ekonomichna statystyka (ekonomichna diialnist)” [Transport / Statistical Information / Economic Statistics (Economic Activity)]. Ofitsiinyi sait Derzhavnoi sluzhby statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>

“Turizm / Statystychna informatsiia / Ekonomichna statystyka (ekonomichna diialnist)” [Tourism / Statistical Information / Economic Statistics (Economic Activity)]. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy. <http://www.ukrstat.gov.ua>